

BİR MODERN DÖNEM MITİ: AMERİKAN KÜLTÜREL BELLEĞİNDE RODEO VE BAŞ AKTÖRÜ KOVBOY

A Myth in Modern Age: Rodeo in American Cultural Memory and It's Chief Actor Cowboy

Doç. Dr. Gülin ÖĞÜT EKER*

ÖZ

Mitin, üretim anlamında dönemini tamamlamış bir anlatım türü olup olmadığı tartışmaları devam ederken, modern dönem insanı, mitin *güç* ve *büyüsü*ne zaman ve mekân sınırı olmaksızın ihtiyaç hissetmektedir. Modernliğin gelenekle paradoks gibi algılanan bu görünümünü, insanlığınun 'hayatı anlamlandırma çabası'nın gizeminde saklıdır. Bu makalede, mitin kültür içinde yüklediği 'inanma' ve 'anlamlandırma' ihtiyacından hareketle Amerikan kültürel belleği içinde 'rodeo', ülke halkının yaşama ve yaşatmak istediği 'modern dönem miti'; rodeonun baş aktörü 'kovboy' da 'mitolojik kahraman' olarak okunacaktır. Rodeo; çiftlik hayatını bilmeyen, yaşam tarzı içinde rodeo geleneği bulunmayan bir Amerikalının kültürel belleğinde 'Amerikalı kimliği' perspektifinden hareketle, hiç yaşamadığı hâlde özlemine çektiği nostaljik dünyaya kısa süreli de olsa adım atabilme, boş zamanlarını aile üleriyle Amerikan tarzı eğlence ve deneyimle değerlendirme gibi amaç ve beklentilerle kültürel anlamların yeniden üretildiği gösteriler olarak ele alınacaktır. Ayrıca, *kültür ekonomisinin*, kültürel bir imgenin ekonomik imge hâline dönüştürülerek kazanç elde etmesini ifade etmesinden hareketle, bu imgelerin, ekonomik sahada yükledikleri misyon değerlendirilecektir. Elde edilen veriler sonucunda, Amerika kültürel belleğinin 'anlam aktarımı' özelliği ortaya konmaya çalışılacaktır. Araştırmada, *kullama*, *katılma*, *eğlenme*, *erkeklik kodlaması* vb. işlevler temelinde 'rodeo' ve 'kovboy' imgeleriyle ilgili durum tespiti yapılarak Amerikan kültürel belleğinde kodlanarak saklanan algılamalar, kültürel doku analizine tabi tutulacaktır. Modern dönem Amerikan halkının 'rodeo miti' merkezinde oluşturduğu *aitlik* duygusu, davranış kalıpları ve maddi kültür ürünleri, *Bağlam Merkezli Halk Bilimi Kuramları*'ndan olan *İşlevsel Halk Bilimi Kuramı* çerçevesinde ele alınıp analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler

Amerika, mit, rodeo, kültürel bellek, kültür ekonomisi.

ABSTRACT

As the discussions on whether or not myth is an expression form which has served its era in the means of production continue, people in modern age feel the need of power and magic of myth regardless of any restrictions on time and place. This view of perceiving modernity and tradition as a paradox is hidden in the mystery of human's effort to give life a meaning. In this article, from the point of the roles based on needs of "believing" and "attributing meaning" that myth has undertaken in culture, "rodeo" in American cultural memory will be read as "a myth in modern age" in which people want to sustain and live, and the chief actor of rodeo; "cowboy" will be viewed as a mythological hero. Based on the perspective of the "American identity" in an American's cultural memory who doesn't know farm life and doesn't have rodeo tradition in his life; rodeo will be handled as a show in which cultural meanings are reproduced with such purposes and expectations as taking a step into the nostalgic world temporarily that has never been experienced yet missed, spending free time with family members in American style of fun and experience. In addition, based on the view of 'turning a cultural image into an economic image in order to make profit' presented by cultural economy, the mission these images undertake in the economic field will be evaluated. As a result of the collected data, "meaning transfer" characteristic of American cultural memory is aimed to be presented. In this research, by assessing the cultural images of "rodeo" and "cowboy" on the basis of functions such as celebration, participation, having fun, encoding masculinity etc. the images that are coded and stored in American cultural memory will be subjected to cultural texture analysis. The feeling of belonging, behaviour patterns and tangible cultural products which are created by Modern age American citizens in the center of "rodeo myth" will be approached and analyzed according to Functional Folklore Theory which is one of the Context Based Folklore Theories.

Key Words

America, myth, rodeo, cultural memory, cultural economy.

* Hacettepe Üniversitesi, Türk Halkbilimi Bölümü Öğretim Üyesi, Ankara/Türkiye, eker@hacettepe.edu.tr

Giriş

20. yüzyıl sonlarında bilim dünyasındaki önemli gelişmelerinden biri 'güç' kavramının etkisinin, politika-dan sosyal hayata olan dönüşümüdür (Stoeltje 1993: 135). Politikanın etkili yaptırım aracı olarak kabul edilen 'iktidar/erk' olgusu; özelde grupları, genelde toplumu yönetme ve yönlendirmede kullanılan en güçlü tahakküm yöntemidir. İktidar sistemlerinin tahakkümü, 'yapabilme ve yaptırabilme gücü'nü etkili ve yerinde kullanılmasıyla varlığını gösterir. Siyasi otoritenin bu gücü, zorlama ve baskıyla değil bellek aracılığıyla ikna, kabul ve onaylama ile meşrulaştırılır.

Modern dünyanın insan merkezli anlayışı içinde, siyasi otorite; gücünün önemli bir bölümünü, gelenek olarak kodladığımız sosyal norm, ritüel gibi kültürel değer yargılarına devretmiştir. İnsanın sosyalleşme özelliği ve iletişim ihtiyacı kullanılarak oluşturulan toplumsal algılamalar, 'kültürel değerlerin' küresel ekonominin itici gücü olan bir endüstriye dönüşmesine zemin hazırlamıştır. 'Gelenek'; 'aynı toplumun üyesi olma hazzını yaşama' (Bascom 2005: 226), 'dünya coğrafyası içinde millet olarak kültürel değerlerle varlığını ispat etme', 'geçmiş belleklerde yaşatarak ideal geleneksel kahraman tipini kodlama' ve 'anlam aktarımını yapma' işlevleriyle 21. yüzyıl insanının kültürel belleğinde *en büyük ve etkili erk olma* misyonunu yüklenmektedir.

İnsanın dünya ile ilişkisini, algı-lama aracılığıyla analiz eden *Fenomenolojik* yaklaşımı reddeden *Foucault* (2014: 15), bir konunun problematik açıdan *bilgi*, *iktidar* ve *etik* kavramlarıyla ele alınabileceğini ileri sürer.

Dolayısıyla, kişinin kendi tarihsel ontolojisini yapmak; bilgi öznesi, iktidar ilişkilerinin öznesi ve kendi eylemlerimizin öznesi olarak nasıl var olduğumuz sorularını sormayı gerektirir. Deneyim; ürettiği hakikatlerle anlam kazanan ve kavram/kuram içeren bilgi alanı, belirli normlar ve kurallardan oluşan *iktidar alanı* ve bu bilgi ile iktidar alanları bağlamında bireyin kendisiyle kurduğu ilişki biçiminin bütünüdür. Foucault'un bu bakış açısından hareketle, 'modern dönemler' olarak adlandırılan 20. ve 21. yüzyıllarda politik, sosyal, kültürel alanlarda kült gibi kabul gören *ritüel*, iktidarın *gücü* elde etmesindeki temel göstergelerden biridir.

Bu makalede geleneğin 'erk' gücünden hareketle, Amerikan kültür tarihinde 'rodeo', Amerika gibi modern olarak algılanan bir ülkede, bölge halkının kültürel belleğinde kodlanarak saklanan 'aitlik' duygusunun yaptırım gücü boyutuyla ele alınacaktır. Bir modern dönem miti olarak okunacak olan rodeo, Amerikan kültür tarihinde taşıdığı anlam genişlemesi boyutuyla da okuyucunun dikkatine sunulacaktır. 'Rodeo' geleneğinin 'Amerikalı kimliği'yle ilişkisinin değerlendirileceği çalışmada, modern dönem Amerikan halkı için rodeo, eğlence, ekonomik, toplumsal, kültürel vd. işlevler açısından kültürel doku analizine tabi tutulacaktır.

Mit, Ritüel ve İnsan

Ritüel, çoğunlukla inanç temeline dayalı olmakla birlikte dindışı özellikleri de içeren kalıplaşmış davranış bileşenidir. Mitlerin temel argümanı olan ritüeller, modern dönem insan hayatının da hemen her safhasında varlığını gösterir çünkü *inanma* duy-

gusu, hangi yüzyılda yaşarsa yaşasın insanoğlunun vazgeçemeyeceği temel bir ihtiyaçtır.

Bu anlamda mitler, geçmiş dönemlerin inanma ihtiyacını gideren anlatım türleridir. Eliade'nin (2001: 24) 'ilkel insanın anayasası olarak' gördüğü mitler, toplumu düzene koyan bir iletişim yöntemidir. Kültür bilimi araştırmalarında mitoloji alanının otoritelerinden kabul edilen Joseph Campbell (2010), mitlerin, doğru yorumlandıkları takdirde günümüzde de etkin birer yaşam rehberi olabileceklerini ifade eder. Mitleri, 'yüzlerce yıllık gerçek ve anlam arayışımızın hikâyesi' olarak tanımlayan Campbell (2015: 23-24), her insanın doğum ile hayat ve sonrasında da ölüm arasındaki yolculuğunda yardıma gereksinim duyarak hayatı anlamaya, kim olduğunu bulmaya ihtiyaç hissettiğini anlatır. Bu anlamda mit; geçmiş, bugün ve gelecekte, insanın olduğu her yerde hayatı anlama ve anlamlandırma görevliliğini koruyacaktır.

Bu düşüncelerden hareketle makalede, *inanma* ve *anlamlandırma* ihtiyacından hareketle modern dönem Amerikan miti olarak adlandırılacak olan 'rodeo' ve rodeonun baş aktörü 'kovboy' imgesi, Amerikan kültürel belleği bütününde idealize edilen 'Amerikalı kimliği' perspektifinde değerlendirilecektir. Bu anlamda, gündelik hayatında rodeo mitini eylem olarak yaşatamayan Amerikalı için, sistemli bir organizasyon olan rodeo gösterilerine katılma ve çizme, şapka, kıyafet, takı, anahtarlık, mutfak eşyaları, tekstil ürünleri gibi maddi kültür ürünlerinde sembollerini bulundurma, rodeo mitinin 'sıradanlığa ruh ve anlam kazandırma' boyutuyla analiz edilecektir.

Modern Dönem Amerikan Miti Rodeonun Baş Aktörü ve Geleneksel Kahraman Olarak Kovboy

Webster's Third New International Dictionary'de 'cowboy' kelimesi '1. İnek bakımına yatkın erkek çocuk, 2. Batı Amerika'nın eski dönemlerinde bir kanun kaçağı veya gangster; Amerikan Devrimi döneminde özellikle Westchester New York bölgesinde faaliyet gösteren bir grup sadık gerilla/çete üyesi ve düzensiz süvari, 3. Özellikle Batı Amerika ve Kanada'da sığır yetiştiriciliğine yatkın kişi, 4. Umursamaz görünen kişi; güvenlik ve hukuk kurallarını ihlal eden otomobil sürücülere, 5. New bronze (sarı kahve arası kumral)' (1993: 526, 1523) anlamlarını taşımaktadır. İngilizcedeki 'cowboy' kelimesi İspanyolcada 'vaquero' kelimesine karşılık gelir.

17. yüzyılın sonlarında, İspanyol 'at binici ve at işçileri', Teksas'da sığır çiftlikleri kurarlar. Bu çiftlikler ve topraklar, 19. yüzyılda Anglo yerleşimciler tarafından İspanyol/Meksikalı toprak sahiplerinden satın alınır. Sığır çiftliklerinin yeni sahipleri, Amerikan kültüründe 'kovboy' olarak adlandırılan 'at binici ve at işçileri'yle sosyal ve ekonomik açıdan demokratik ve uyumlu ilişkiler kurarlar. Sığır

üretimi ve yönetimi, arazi kontrolü, markalaşma gibi konularda, İspanyol geleneklerini devam ettirirler.

Amerikan ideolojisi, eşitlik ve kurumların demokratik olarak yönetilmesi ilkelerine dayanır. Bununla birlikte, Kapitalist sistemde maddi kazancı eşitlik ilkesinden üstün ve önemli gören sermaye sahiplerinin/işverenlerin demokratik ve eşitlikçi olmayan uygulamaları, ideolojik farklılıkların ortaya çıkmasına sebep olur. Doğu Amerika ve İngiltere'deki büyük şirketler ve yatırımcılar, sığır çiftliklerini, yeni ve keşfedilmemiş bir alan olarak görüp müdahil olur. Çalışanlara düşük ücret sunulması, geleceklerinin garantiye alınmaması, sosyal konumları ve ekonomik koşullarındaki ciddi kısıtlamalar gibi olumsuz uygulamalar, çiftliklerde protestoların oluşumuna zemin hazırlar. Bu protestoların ilki, 1883 yılında Teksas Panhandle LS sığır üretme çiftliğinde gerçekleştirilir. Sendikal örgüte ve sistemli direnişe dayanmayan, bireysel tepkilerle gerçekleştirilen bu grev, başarısızlıkla sonuçlanıp direnişçi kovboyların *kara listeye* alınmasına sebep olur. 19. yüzyıldaki işverenlerin demokrasi ve eşitlik ilkesini dikkate almayan 'iş ve oyun', 'emek ve sermaye', 'ırkçılık ve eşitlik' konularındaki uygulamaları, ideolojik farklılıkların ortaya çıkmasına ve yaşanan bu çelişkinin sembolünün 'kovboy' olmasına yol açar (Stoeltje 1993: 144-145).

1861 Amerika İç Savaşı döneminde oluşan şartlar, erkeklerin savaşta katılmaları sebebiyle, çiftliklerin/hayvanların bakımını, ailenin geride bireylerinin güvenlik, beslenme ihtiyaçlarının karşılanması gibi yüküm-

lülükler, geleceğin kovboyu genç delikanlılara kalır (Schwartz 2012: 20-27).

'Kovboy', modern dönem Amerika'sında 'idealize edilen ve sembol hâline getirilen geleneksel kahraman tipi'dir. 'Geleneksel kahraman', mit ve ritüellerle örülü kalıplaşmış anlatı kahramanı (Oğuz 1999: 8) olarak kolektif bellek içinde 'aitlik' duygusuyla *ailesine, milletine karşı bireyin sorumluluğunu yerine getirmesine, modernliğin oluşturduğu yalnızlık ve sıradanlığın ruh kazanmasına* sebep olur.

Anlatı kahramanlarının bellekte yaşatılmasındaki en büyük misyonu, sosyalizasyon zincirinin ilk halkası olan *aile* yüklenir. Aile; grubun en küçük üyesi olan çocuğun kültürel bellek şablonunun oluşturulduğu birlikteliktir. Bu misyonuyla aile; birim olarak en küçük, güç olarak ise, en büyük kurumdur. "Ortak değerleri ve kültür unsurlarını kişilere en rahat ve etkili aktaran ortam olan aile kültürel, sosyal, ekonomik bütünleşmenin de odak noktasıdır. Kültür unsurları, insanları önce ailelerine, sonra da topluma bağlar (Öğüt-Eker 2001: 151). Bu anlamda, Dünya coğrafyası üzerinde 'kahraman, cesur, korkusuz, özgür ve fedakâr geleneksel Amerikalı imajı'nın yaşatılma misyonunu yüklenen 'kovboy', bu belleği koruyan Amerikan ailelerinde yetişen pek çok çocuğun hayalinde olmak istediği kahraman tipidir. Gelenek taşıyıcısı çocuk için Amerikan mitik kahramanı kovboy, *insanî her türlü olumsuzluklardan arındırılarak idealize edilmiş, güçlü, korkusuz ve kutsal bir simgedir* (Allen 1998: 52, Beverly 1989: 249, Palacios 2008: 179).

William Savage, *The Cowboy Hero: His Image in American History & Culture* (1979: 3-4) adlı çalışmasında, Amerikan kültürü ve tarihi içinde, 'kovboy' kavramının hiçbir dönemde unutulmadığını ve (sembol olarak kabul edilen) kovboya ait her eşyanın (kült) obje olarak korunduğunu ifade etmektedir.

Kovboyların yaşantısı, Batı Amerika kültürünün temel yapı taşı

oluşturmaktadır. Kovboyun giydiği kıyafet, taktığı şapka, sürdüğü at gibi yaşadığı döneme ait her obje, Amerikan belleğinde imge olarak kabul edilmiştir. Savage; kovboyların, dünya tarihi içinde en çok ilgi çeken karakteristik 'meslek grubu'nu oluşturduğunu belirtir. Film ve reklam endüstrisinin 'vazgeçilmez kahramanı' olan kovboyun, yaşadığı ve taşıdığı kimliği dışında başka herhangi bir kimliğe ihtiyacı yoktur. Giydiği pantolon, rutin hayat içindeki tavrı, mücadele gücü, haksızlık ya da kavga/saldırı ortamındaki cesur karşı koyuşu ve gücü, sıradan insanların yanında her zaman kendini hissettirir. İdealize edilen bu kovboy imajı, halkın beklentisine cevap verme amacıyla, popüler kültürde de yoğun olarak kullanılır çünkü Amerikan halkı, gördüğü kişi ya da üründe, kolektif bilinçaltında, kovboy imajını görmek ister: Alkollü içki ya da sigara reklamlarında 'özgürlüğüne düşkün, cesur ve haşin erkek' kovboy imajının sunulması gibi (Allen 1998: 65-107; Savage 1979: 4, Westermeier 1987: 38-42, 83-84).

Richard Slatta ise *Cowboy: The Illustrated History* (2008: 6, 24) adlı eserinde, Batı Amerika kovboylarının, 'gıpta edilen kültürel mirasın taşıyıcıları' olduğunu ve Amerika Birleşik Devletleri'nin en çok tanınan/bilinen 'kültürel ikon'u olarak kabul gördüğünü anlatır. Slatta, kovboyların genel olarak Amerikan kültürüyle özdeşleştirilse de dünyada bilinen ilk insan kabilesi olarak kabul edilen Cro-Magnon'lardan itibaren farklı kültürlerde de at sürmüş ve varlıklarını göstermiş olduklarını ifade eder.

Kültürel Bellek Açısından Rodeo ve İşlevsel Halkbilimi Kuramı Perspektifinden İşlevleri

İşlevsel Halkbilimi Kuramı'nda *metin-anlatıcı-mekân ilişkisi*; kolektif bellek aracılığıyla sahip olunan doğum-evlenme-ölüm vb. geçiş dönemleri, tarih, coğrafya, inanç, eğlence tarzındaki alt kültür alanları gibi *kültürel belleğin* temel dinamiklerinde varlığını ortaya koyar. Sosyal değer ve normların belirlediği kültürel kimlikle ortak değerler doğrultusunda birleşme, kültürel bellek aracılığıyla, grup üyelerinde kültürel kimliğin oluşumunu sağlar.

“Bireylerin kültürel kodlamalarını taşıyan, depolayan ve anlamlandırmasını sağlayan kültürel bellek, ortak verileri taşıyan grup üyelerinde aitlik duygusu oluşturur. Aitlik duygusunun kişiye kazandırdığı özgüven, toplum içinde birey olmanın sağladığı rahatlık, ortak değerleri paylaşmanın yarattığı mutluluk, aynı tarihe sahip olmanın verdiği gurur, kültürün ortak kodlarını ve kodların anlamlandırılmalarını bilmenin ayrıcalığı, kültürel belleği topluluğun ruhu yapar. Kültürel bellek, bir toplumun kültürel devamlılığını, yani gelecek nesillerin kültürel kimliği için gerekli bilgi akışını sağlar. Geçmişe göndermeler, ortak kimliğe ve geçmişe sahip toplum üyelerinin endişelerini giderir, onlara aynı kültür dairesinin üyesi olduklarını hatırlatır” (Öğüt-Eker 2014: 85).

Toplumsal sözleşmeye dayanan her davranış kalıbı, insan ihtiyaçlarını gidermeye yöneliktir. Amerikan kültürel belleğinin temel gösterim aracı ‘rodeo’ ve rodeonun baş aktörü olan ‘koyboy’ da, Amerikan halkının kolektif

belleğinde, bilinçaltında kodlama ve saklamayla oluşturulan bir gizli sözleşme metnidir.

Webster's Third New International Dictionary'de ‘rodeo’, ‘1. Sürüyü topla-, 2. Sığırların toparlandığı yer, 3. ‘eyersiz’ hayvan ile toplum içinde sergilenen performans gösteri’ anlamlarını taşımaktadır (1993: 1967).

Rodeo; Kanada'nın Alberta eyaletinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin Wyoming eyaletinde, Cody, Güney Dakota, Texas gibi bölgelerinde uygulanan adeta resmî devlet sporu olarak kabul görür.

Amerika ve özellikle Teksas kültürel belleğinin ‘anlam aktarımı’ özelliğini de taşıyan rodeo gösterileri, bölge insanının belleğinde ‘Amerikalı olmak’, ‘Teksas’a aitlik; Teksaslı olmak’ duygularını pekiştirmektedir.¹ Rodeo, ‘eğlendirme’ işleviyle birlikte, ülke halkı için ‘keyif alma/verme, rahatlama, mutlu olma, rutin hayatın sıkıntı ve endişelerinden arınma’ gibi işlevlerle aktif olarak gönüllülük çerçevesinde eyleme dönüştürülmektedir.

İşlevsel Halkbilimi Kuramı açısından rodeo gösterilerinde *metin*; canlandırılan toplumsal bellek ile Amerika'nın bağımsızlığını simgeleyen geleneksel kahramanlık algısı merkezinde oluşturulan *vatanseverlik* kavramı, *mekân*; rodeo kültürünün her boyutuyla yaşatıldığı *gösteri alanı*, *anlatıcı* ise, kültürel bellekte var olan imgeleri eyleme dönüştürüp canlandırmasını sağlayan, kültürel miras gösterimcisi *koyboy*dur.

Amerikan kültür tarihinde, gelenek modernlik harmonizasyonunun en bilinen ve yaygın kullanım alanı olan rodeo, nostaljik bir performanstır.

'Amerikalı olmak' gurur ve aidiyetini, performans gösterilerle yaşayarak ve eğlenerek hissetmek için katıldığı mitolojik gösterimlerdir. İki-üç hafta süren panayır kompleksi içinde gerçekleştirilen aktivitelerde, birey; icra edilen gösterileri, eğlence, merak, mücadele ile dolu geçmişe açılan pencere olarak algılar. Mitolojik öyküler, katarsis işlevine sahip olup arketip kahramanın cesareti, zorluklarla mücadele isteği, problemleri çözme yeteneği, kolektif bilinç altında kişide ruhsal rahatlama, deşarj olma etkisi gösterir.

Modern dönem Amerikan halkı için rodeo, Amerikalının bağımsızlığına düşkün özgür bir birey olduğu vurgulama açısından onur ve tutku; kültürel bellek aracılığıyla geçmişin hatırlanması; hız, rekabet, mücadele ile adrenalini akışını sağlayan güç gösterisi ve erkeklik kodlamasının gösteri merkezi; konser, müzik ve yemek etkinlikleriyle aile üyelerinin birlikte eğlendiği boş zaman değerlendirme mekânı; ailelerin çocuklarına hayvan sevgisi kazandırma ortamı ve rutinin sıkıcılığından kurtulma işlevlerini yüklenmektedir. Ayrıca, et endüstrisinde ve hayvan yetiştiriciliğiyle uğraşan bireyler ile organizatör ve müzik grupları için ekonomik bir kaynaktır.

Kültür Ekonomisi Boyutunda Rodeo

Antropolog Lisa Peñaloza, *Consuming the American West: Animating Cultural Meaning and Memory at a Stock Show and Rodeo* (Batı Amerika'yı Tüketmek: Kültürel Anlamı Canlandırmak ve Hayvan Gösterisi ve Rodeo Belleği) adlı alan araştırmasında, "bilişsel ve deneyimsel olarak Amerikan tarihinin öğrenildiği" rodeo

organizasyonlarının, tüketicilere eğlenceli vakit geçirmek için düzenlenen hayvan gösterileri ve et endüstrisini kalkındırmak için oluşturulan ticari gösteriler olduğunu ifade eder. Rodeo kültürüyle ilgili "Batı Amerika; Amerika'nın ve yurtdışının, burada gösterildiği gibi, ona verdiği değerden keyif duyuyor. Hayal edilmiş ama millî kültürel belleğimizde gerçek bir yer edinen Batı Amerika, çeşitli tüketim ürünleriyle ve aktiviteleriyle güçlü anlamlar taşıyor" (Arnould, Price ve Tierney 1998; Belk ve Costa 1998; Goetzmann ve Goetzmann 1986'dan aktaran Peñaloza 2001: 369-370) yorumunu yapan Peñaloza, "rodeo performanslarındaki çoğu tüketicinin, tükettikleri kültürün bir parçası olmadığını, katılımcıların pek çoğunun çiftlik tecrübesine sahip bulunmadığını, daha önceden çiftlik hayatını yaşayanların ise, artık bir çiftlikte ikamet etmediklerini" anlatmaktadır.

Tarihçi Dayton Duncan'ın "En başından beri, Batı'nın hikâyesi, acı gerçekleri dışlayıp görmek istedikleri şeyleri gören farklı insanların hikâyesi olmuştur... Bazıları muhteşem topraklara bakmış, saygı ve tapınma nesnelere görmüştür; bazıları ise 'İlk gelen servisi hak eder.' mantığıyla hazinelerle dolu bir ambar olarak görmüştür. İnsanlar Batı'yı kendilerini kaybedecekleri ya da kendilerini bulacakları, diğerlerinin ruhlarını kurtaracakları ve bazen kendilerininkini tehlikeye atacıkları, zengin ve şanslı olacakları, kurtulacakları, maceraya atılacakları ve tehlikeye düşecekleri, cesur ve özgür ya da yalnız olacakları bir yer olarak görmüşlerdir" (Duncan 1996: 427'dan aktaran Peñaloza 2001:

371) sözlerini hatırlatan Peñaloza, Limerick, Slotkin ve Ward'ın görüşlerini de şöyle özetler:

“Çok kısa bir tarihin ardından, Batı Amerika; özgürlük, bolluk ve fırsatların ütöpik bir sığınağı oldu. Farklı yollarla bölge, kapitalizmin sağladığı şu birkaç faydayla temsil edildi: Ev ve arazi sahiplerine bedava toprak, doğu illerinin sosyal baskılarından kurtuluş, 1840’lardan yirminci yüzyıllara altın ve mineral zenginliği, endüstriyel, hizmet sektörü ve yüksek teknolojik mesleklerde şöhret sağlayan kariyerler, 1900’lü yılların ortalarından günümüze artırılarak gelen standartlar.” (Limerick 1987; Slotkin 1985; Ward 1996’dan aktaran Peñaloza 2001: 371).

Limerick (1987); Limerick, Milner ve Rankin (1991); White ve Limerick (1994)’in “Mağduru oynama maskesiyle, insanları öldürüp topraklarını ellerinden almada çığırından çıkmış öfkeyi reddetme; federal hükümetin sözde bağımsız şirketlerin başarılarının demir yolları üretme, Yerli Amerikalılar ile savaşıma gibi sermayeleştirmeye bağımlı olduğu gerçeğini reddetme; ürün ve hayvan yetiştirmek için büyük sulama sistemleri inşa etme; ürünlerin, minerallerin ve kerestelerin ulaşımı için uçsuz bucaksız yol ağları örme; çoğu batılı politikacı çıkarılmış yasalardan fayda gören işadamları olduğu için iş ve politikanın bağımlılığını red ve batılı yerlilerin yaygın farklılığını inkâr etme” gibi tarihsel tespitlerinden bahseden Peñaloza (2001: 371) romantikleştirilmiş batı geçmişiyle ilişkilendirilen rodeo gösterileriyle ilgili sorular ortaya atar.

Peñaloza (2001: 370)’nın ‘tüketici’

olarak adlandırdığı rodeo gösterilerinin katılımcılarının yarışma, doğacılık, özgürlük/bağımsızlık ve aile gelenekleriyle ilgili kültürel anlamları ve anılarını dört seviyede oluştuğunu söyler. “İlk olarak, tüketici davranışı eğlence, eğitim ve iş aktivitelerinin bir karışımıdır. Tüketiciler, mekânda dolanırlar, gösterinin çeşitli elementlerine katılırlar, birbirleriyle etkileşime geçerler, ulusun batı mirası hakkında bilgi edinirler; rol yaparlar ve böylece, çalışmanın adında da olduğu üzere, kültürel anlamı ve belleği canlandırır. İkinci olarak, tüketiciler kentsele ya da kırsal hangi yaşantıya sahip olursa olsunlar hayvanları, filmleri ve romanları da içeren batı kültürü ürünleriyle olan tecrübeleri, onların anlam üretme süreçlerini etkiler. Üçüncü olarak, tüketiciler kentsele ve kırsal hayatın farklılıklarını ortaya koyarken çok fazla insanla etkileşime girerler. Dördüncü olarak da, tüketiciler et endüstrisi ile ilgili eğlence, eğitim ve tanıtım tecrübeleri oluştururken et üreticileri ve pazarlamacılarıyla etkileşime girerler” Peñaloza (2001: 370).

Alves wins World Championship, earns \$ 1.4 million... (<http://www.pbr.com/en/news/press-releases/2011/10/aves-wins-championship.aspx>)

Peñaloza (2001: 382-383), rodeo gösterileri içinde yer alan 64.000 dolar ödüllü ‘yabani ata semer vurma ve semersiz at binme yarışları’, 78.000

dolarlık 'buzağı bağlama yarışı', kadınların katılabildiği tek etkinlik olan 58.000 dolarlık 'fıçı yarışı'ndan bahsederken, bireysel etkinliklerde yaralanma riski ve zorluk derecesini yansıtan para ödülüne de vurguda bulunur. Peñaloza araştırmasında, tüketicilerin miraslarıyla ilgili kültürel anlamları yeniden üretirken tarihi nasıl kullandıklarını ve bireysel olarak onlar için nelerin önemli olduğunu konusu ile rodeo endüstrinin ticari boyutunda yer alanların zihniyet farklılıklarına dikkat çeker.

Peñaloza'nın da vurguladığı gibi, Batı Amerika kültürünün simgesi olan rodeo gösterileri, farklı görme biçimleriyle okunmalıdır. Bu boyutuyla rodeo performanslarının sergilendiği organizasyonların dört farklı hedef kitlesi ve sonuçları bulunmaktadır: Seyirci olarak katılan bireyler, yarışmacı olarak katılan kovboylar, organizasyonun ticari boyutuyla ilgilenen işverenler ve hayvan yetiştiricileri.

Kültürel belleklerini canlandırarak, Amerikalılık bilincini 'aitlik' duygusuyla yaşamak, rutin modern yaşantıları içinde belki de hiç yaşamadıkları hâlde özlemine çektikleri nostaljik dünyaya kısa süreli de olsa adım atabilmek, Batı Amerika'nın anlatı kahramanlarının mitini hissetmek, boş zamanlarını aile üyeleriyle eğlence ve deneyimle değerlendirmek, çocuklarına hayvan sevgisini yaşatmak gibi amaç ve beklentilerle performanslara katılan *seyirci* için rodeo, kültürel anlamların yeniden üretildiği mekânlardır. Sistemli bir organizasyon sonucu gerçekleştirilen rodeo etkinlikleri, kurallar çerçevesinde kişinin özgür ve mutlu olduğunu hissettiği, yaşamın hızlı temposu içinde *nefes alma ve rahatlama molalarıdır*.

Yarışmalarda aktif olarak rol alan *kovboylar*, hız ve mücadele ile güç gösterisine dayanan erkeklik kodlamasını, Amerikan mitik kahramanı kovboy imgesinde birleştirirler. Güç, cesaret, korkusuzluk ve zorluklarla mücadele, *erkekliğin iktidarındır* ve bu iktidarı simgeleyen de *kovboydur*. Erkeklerin güç gösterisi seramonisine dönüşen rodeo gösterilerinde gücü elinde tutabilmenin ödülü olan maddi gelir de, bu mücadelenin temel dinamiğidir.

Aynı zamanda Batı Amerika imajının en önemli ticari gösterim merkezi olan 'rodeo', dünyanın en büyük hayvan sergi ve satışlarının gerçekleştiği, *ekonomisi hayvan üretimine dayanan gruplar* için vazgeçilmez bir gelir kaynağıdır. Etkinliklerin ekonomik boyutu, bölge insanına da önemli maddi katkı sağlamaktadır.

Genelde fuar, özelde rodeo etkinliği için yapılan organizasyonu gerçekleştiren, ekonomik gücü kontrolünde bulunduranlar grup için ise, hazırlanan/kullanılan/sunulan hayvan, kostüm, aksesuar, dekor, pazar satışları, konserler, yiyecek-içecek vb. ürün ve nesnelere, kültürel değerlerin aktarımı açısından değil ticarî bir meta olarak kullanılmaktadır².

Library of Congress

Poster of Buffalo Bill's show

(<http://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/biography/oakley-cody>)

Kovboy mitinin baş aktörü olan ‘Buffalo Bill’ lakaplı William Frederick Cody; tüketim kültürünün, yazılı, görsel, işitsel basında sayısız kitap, film, gösteri ve etkinlikle yaşattığı bir kahramandır. Doğduğu kasaba olan Cody; rodeo festivalleri, şovları, eğlence kültürü, Amerika’nın en büyük Western müzesi olan *The Buffalo Bill Center of the West in Cody* ile her yıl onlarca turiste ev sahipliği yaparak, kültürel bir imgenin ekonomik imge hâline dönüşmesinin sembolü olmuştur³.

Buffalo Bill’in kahraman imgesi hâline dönüştürülmesi konusunda; Teksas’ın merkezinde, ağırlıklı olarak beyazların yaşadığı çiftliklerle çevrili küçük bir kasabada bir Meksikalı Amerikan olarak büyüdüğünü söyleyen Antropolog Lisa Peñaloza (2001: 376), ‘Teksas’ın Kalbi Fuar ve Rodeo (Heart of Texas Fair and Rodeo)’ toplumumuzun yıllık en önemli olayıydı’ diyerek şu açıklamalarda bulunur:

“Yüzyılın başında Birleşik Devletler ve Avrupa’dan gelen tüketiciler, Bill Cody’nin bufalo öldürdüğü, Yerli Amerikalılar ve Meksikalılar ile savaştığı sahnelerin canlandırmasını izlemek için akın ettiler. Gerçek Yerli Amerikalılar ve Meksikalılar ve canlı egzotik hayvanlar; *Denver Postası* gazetesinin sponsorluğunda gezen bu prodüksiyona daha fazla gerçeklik kattılar. Bugün, Buffalo Bill’in canlandırılmalarının doğruluğu sıklıkla tarihçiler tarafından sorgulansa da (Slotkin 1993; White 1994) Batı’da hâlâ sevilen bir kahraman olmaya devam ediyor. Sadece küçük bir grup Yerli Amerikalı (Churcill 1992) ve Meksikalı (Acuna 1988) saldırgan olmasına rağmen, ilk zamanlara ait roman ve filmlerde

düşman Yerli Amerikalı ve Meksikalı insanların beyaz ırktan yerleşimcilerle saldırdığı anlatılmıştır. Tarihçiler Avrupalı yerleşimciler arasında popüler olan bu ürünlere ve yerleşimcilerin insan hayatlarını, toprakları almalarını haklı gösteren “kader manifestosu”na olan inançlarına (örneğin, Batı Amerika Birleşik Devletleri’ni onlara Tanrı’nın verdiği inancı) itibar ediyor (Limerick 1987; Pena 1998’den aktaran Peñaloza 2001: 372)”.

Sanayi Devrimi sonrasında önceki dönemlerin ‘rutin’ ve ‘önemsiz’ görülen kültür çalışmalarının, üretim-dönüşüm-tüketim sürecinde, medya, siyaset, ekonomi, turizm, spor, görsel sanatlar, müzik, giyim, moda, mutfak, eğlence, mizah vb. sektörlerle nasıl kültür endüstrisine dönüştüğünün ifadesidir.

Sanal Ortamda Rodeo

Dünya belleğinde Amerika’nın simgesine dönüşen kovboy ve rodeo, başta Batı Amerika ve Teksas eyaletinde yaşayanlar olmak üzere, kendini Amerikalı hissedenden her bireyin hayatında misyon yüklenmektedir. Rodeo aktivitelerini, sanal ortamda paylaşmak ve daha geniş kitlelere ulaşabilmek adına oluşturulan sayısız rodeo temalı siteler, yıl boyunca gerçekleştirilecek aktiviteleri ve kurum kültürlerini de sitelerine yansıtmaktadırlar. Rodeo, uzun vadede planlanan sistemli bir performanstır. Bu anlamda, rodeoyla ilgili sitelerde, gösterinin bir yıl öncesinden başlayarak gerekli açıklamalar yapılmakta, performans ve icra edenlerle ilgili detaylı bilgiler anlatılmaktadır.

(<http://www.texasrodeocowboy.com/story.html>)

Web adreslerinde yer alan rodeo etkinlikleri, sosyal sorumluluk projeleri, oluşturulan yönetim kurulları, gönüllü çalışanlar, yarışmalarda yer alan kovboyların kronolojik olarak sunumları, eğitim bursları, rodeo temalı ve isimli televizyon kanalları, rodeo performanslarının bilet siteleri vb. aktiviteler rodeo kültürüne olan tutkunun göstergesidir.

Teksas Üniversitesi bünyesinde kurulan Teksas Kültürü Enstitüsü, Teksas Tech Üniversitesi Müzesi gibi birimlerde düzenlenen aktivite, gösteri ve oyunlar, modern dönem Amerikan miti rodeonun, belleklerde yaşatılması için organize edilen akademik etkinliklerdir. Teksas Kültürü Enstitüsü'nün resmî internet sitesinden alınan aşağıdaki duyuru, kültürel mirasın yaşanarak yaşatılması konusundaki sistematik çalışmaların bir göstergesidir:

"Teksas'taki kültürel mirasın anlamı nedir? Çeşitlilik gerçekten bu kadar güçlü mü yoksa öylesine söylenen bir kelime mi? Neden Teksaslılar kendilerini bu kadar ciddiye alıyor? Müze, bu sorulara ve birçok farklı konuya cevap veriyor. Müzeye gelen ziyaretçiler dünyanın her bir yanından Teksas'a yerleşen göçmenlerin hikâyelerini öğrenecek ve günümüz ekonomisinin 15. en büyük gücüne nasıl katkı sağladıkları

nı görecek. Teksas Enstitüsü dünyanın her bir köşesinden gelen ve Teksas'a 'Evim!' diyen insanların hikâyelerini seslendiriyor ve onların geçmiş, şimdi ki ve gelecekteki iç dünyasına ışık tutuyor" (www.texancultures.com).

Teksas Tech Üniversitesi Müzesi Eğitim Bölümü tarafından, öğretmenlere yönelik olarak yayımlanan aşağıdaki duyuru ise, rodeo kültürünün Amerikan gençlerinin kültürel belleklerinde anlamlandırılması ve yaşatılması için gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin bir örneğidir:

"Sevgili Hocam,

Texas Tech Üniversitesi Müzesi size heyecan verici oyunlar, nesnelere, çizimler, fotoğraflar, metinler, haritalar ve bilimsel fikirlerle dolu bu çalışmayı sunmaktan gurur duyar. Ancak bu çalışma, Beşeri Texas Konseyi'nin maddî katkısı ve aynı zamanda müzenin Antropoloji Bölümü, Giyim Tekstil Bölümü ve Sergiler Bölümü'nün desteği olmadan gerçekleştirilemezdi. Mümkün olan en kısa zamanında ve etkin bir şekilde bu çalışmanın size teslimi için her türlü zorluğu aşmaya çalışıyoruz. Çalışmayı, her zaman özgün nesne ve fikirlerle zenginleştirmeye gayret ediyoruz. Bu çabamızda bize yardımcı olmak için, kargoyu aldığınızda ve geri göndermek istediğinizde aşağıda yer alan kontrol listesi üzerinden lütfen teyit ediniz. Herhangi bir öğe eksikse ya da öğelerden biri hasar görmüşse, lütfen bizi en kısa zamanda bilgilendirin ve eksik öğeyi tamamlayalım. Bu çalışmayla ilgili herhangi bir sorun, soru veya önerileriniz varsa lütfen (806)742-2432 arayın ya da museum.education@ttu.edu adresine e-posta gönderin. Size gönderilecek değerlendirme formunu doldurmak için zamanınızı ayırabilirseniz çok seviniriz. Bu

form, sizlere gelecekte daha iyi hizmet sunmamız için bize yardımcı olacaktır.

Teşekkür ederiz” (<http://www.depts.ttu.edu/museumttu/Cowboys/English.pdf> 1999: 2).

(<http://www.rodeohouston.com/>)

Oyun ve eğlencenin, en etkili eğitim aracı olma düşüncesinden hareketle oluşturulan, aşağıda örneği sunulan ‘Vahşi Boğa Oyunları’ ve ‘Rodeo Buffalo 3D’ gibi bilgisayar oyunları da rodeo kültürünün yaygınlaştırılmasında kullanılan simülasyon gösterilerdir. Aktif katılım gerektiren bu oyunlar, kültür taşıyıcısı olan çocuğun belleğinde Amerikan kültürüyle ilgili algıda seçicilik oluştururken, aynı zamanda kavramlar arası ilişki kurma yeteneğini de geliştirmektedir.

UTSA Institute of Texan Cultures

IN ASSOCIATION WITH THE SMITHSONIAN INSTITUTION

What Can You Make From the Bison?

As you have learned, American Indians found a use for every part of the bison.

INSTRUCTIONS: Match the part of the bison with a traditional use. Write the correct number in the matching box.

TRADITIONAL USE

1. Ghee or Rattlers
2. Food Pouches, Medicine Bags or Water Containers
3. Arrowheads, Knives, Scrapers or War Clubs
4. Fire Carriers, Powder Container or Spoons
5. Soap or Cooking Oil
6. Pillow Fillers, Doll Stuffing or Braided Ropes
7. Pemnican or Jerky
8. Fly Swatter, Decorations or Whips
9. Fuel
10. Drums, Clothes or Tipi Covers

(<http://www.texancultures.com/>)

Değerlendirme

Paradoks gibi algılanan gelenek ve modernlik kavramlarını, rutin hayatın hemen her safhasında kullanan 21. yüzyıl insanı, hayal gücünü zorlayan teknolojik gelişmelerin yaşandığı çağımızda, ‘teknolojik araç-gereçlerle donanan, medeni bir varlık olan insan’ın mitik ve ritüelistik dünyadan kopmadığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Modern dönem insanı, teknolojinin hayatını kolaylaştırması sebebiyle çok daha uzun zaman dilimine yayılan boş zamanlarında, hayatını anlamlandıracak, ait olduğu toplumun üyesi olma hazzına ulaştıracak gösteri ve kutlamalara ihtiyaç duymaktadır.

Weber’e göre gelenek, ‘ezeli geçmişin iktidarı’dır (Weber 1993: 81), Nietzsche’ya göre modernlik ise, ‘hep aynı olanın ebedî dönüşü’dür (Frisby 2012: 27). “Her insanın toplumsal kişiliğine bağlı *inancı* ve *ikonları* vardır. Modern insanın din dışı simgesel kültürleri olan ikonlar, tarihte kutsallık atfedilen dinî özelliklerinden sıyrılarak endüstri ve tüketim toplumunun hedef kitlelere mesaj ulaştıran ve bu kitleleri kontrol altında tutmaya yarayan tılsımlı kumandaları hâline gelmiştir. Bu yönüyle totem olarak da kabul edebileceğimiz ikonlar, 21. yüzyıl insanının hayatını kontrol eden, yönlendiren sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüketim nesnelere olarak adlandırabileceğimiz dekorasyon, giyim ürünleri, bu nesnelere taşıdıkları semboller, aksesuar olarak takılan amblemler, ev içindeki idoller vd. gibi eski dönemlerin ikonlar dünyasından çok daha kapsamlı laik ve pragmatik ikonlarla dolu yepyeni bir ikonoloji çağına girilmiştir. En iyi tükettiği kavram ‘tüketim’ olan modern toplumların ikonolojisi *reklam sektörü*, ikonu da

reklamdır” (Öğüt-Eker 2006: 620). Modern dönem Amerikan halkının ikonu da *rodeonun* baş aktörü *kovboydur*. Modernliğin getirdiği yalnızlık ve yabancılaşma, Amerikan kültürel belleğinde oluşturulmaya çalışılan kovboy ikonuyla toplumsallaştırılmaya çalışılmaktadır.

Jung (2003), kökenleri insanoğlunun dünya üzerindeki geçmişi kadar eski ve nesilden nesile aktararak bizlere ulaşan arketip kavramını, kolektif bilinçdışını bir araya getiren parçalar diye tanımlamıştır. Bu bağlamda ‘kovboy’, aynı zamanda Amerikan kültürel belleğinde oluşturulan bir arketiptir.

Kültürlerin semboller sistemine dayanan anlamlandırmalarını, hedef kitleye, kültürel aktörler ve kurum-sallaşmış sosyal sistemler ulaştırır. Talcott Parsons, bu sosyal sistemler içinde inançları, kültürün diğer unsurları gibi onları taşıyan bireyin kişiliğinin bir parçası olarak özümser. “Benlik tarafından özümlenen ortak bir inanç sisteminin olması gerektiği ve alt-benliğin de bazı açılardan, bu inançların belli etkileşim sistemleri dışındaki gerçekliğe uygun olması kadar önemli olmasıdır.” (1991: 221). Gelenekler de, ülke insanlarının kültürel belleklerinde kodlanan, ortak payda olarak benimsenen, kullanılan daha da önemlisi, inanıldığı sürece geçerliliklerini koruyan millî kimlik göstergeleridir. Bu bağlamda, bireysellik ve yalnızlık üzerine kurulu modern yaşam tarzı içinde geleneğin birleştirici organik bağına gereksinim duyulan Amerika’da, Amerikalı kimliğinin taşıyıcılık fonksiyonunu yüklenen kovboy, ‘korkusuz ve özgür Amerikalı’ imajını simgeleyen bir üst kimliktir.

Bir başka ifadeyle *rodeo kültürü*, Amerikan halkı için ‘özgürlüğü, gücü,

cesareti ve bağımsızlığı' sembolize eden *kovboy* imgesinden hareketle, *Dünya coğrafyası üzerinde Amerika Birleşik Devletleri'nin güç anlamındaki varlığının sembolü* olarak kabul edilmektedir. Bu etkinlik ile 'aynı toplumun üyesi olma hazzı' işlevini eyleme dönüştüren katılımcılar, etkinlik boyunca hazırlanan/kullanılan/sunulan kostüm, aksesuar, dekor, pazar satışları, yiyecek-içecek vb. ürün ve nesnelere, Amerika Birleşik Devletleri kültür ekonomisi açısından da bölge insanına katkı sağlamaktadır. Sıradan bir Amerikalının giyim, tekstil, büro vb. üretimlerle rodeo/kovboy maddi kültür ürünlerini üzerinde taşıyarak ya da kullanarak hayatının bir parçası hâline getirmesi aynı zamanda Amerikalı kimliğine yüklenen değeri de ifade etmektedir.

Rodeoda, folklorun temel işlevlerinden kabul edilen 'eğlendirme', 'hoş zaman geçirme' ve 'geleneği, gelecek nesillere aktarma' fonksiyonları UNESCO SOKÜM Sözleşmesi'nin 2. maddesindeki (Oğuz 2009) ifadeyle 'yaşayarak' ve 'yaşatılarak' eyleme dönüştürülmektedir. Rodeo gösterimi, 'eğlendirme' işleviyle birlikte, ülke halkı için 'keyif alma/verme, rahatlatma, mutlu olma, rutin hayatın sıkıntı ve endişelerinden arınma' gibi işlevlerle eyleme dönüştürülmektedir.

'Modernliğin merkezi' kabul edilen Amerika'da modern dönem miti olan *rodeo* ve baş aktörü *kovboy*, 'Amerikan rüyası' geleneği içindeki 'hep aynı olanın ebedî dönüşü'dür. Amerikan kültürel belleğinin 'anlam aktarımı' özelliğini de taşıyan rodeo, bölge insanının belleğinde 'Amerika Birleşik Devletleri'ne aitlik' duygusunu pekiştirmektedir. Kültürler savaşının yaşadığı günümüzde, kültürel farkın-

dalığı tescilleme adına hemen her yaş grubundan Amerikalının fikir veya eylem olarak icra ettiği/edeceği bu performans, gelecek nesillerin de yaşayıp gözlemleyerek kalıcı belleklerine taşıdıkları/taşıyacakları Amerikan kültürünün temel değerlerinden biri olarak kodlanmaya devam edecektir.

NOTLAR

- 1 Rodeonun, folklorun temel işlevlerinden kabul edilen 'eğlendirme', 'hoş zaman geçirme' ve 'geleneği, gelecek nesillere aktarma' fonksiyonları UNESCO SOKÜM Sözleşmesi'nin 2. maddesindeki ifadeyle 'yaşayarak' ve 'yaşatılarak' eyleme dönüştürülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuz 2009; whc.unesco.org.
- 2 Amerika'nın kuzey batısındaki Wyoming Eyaleti'nde, Yellowstone Milli Parkı'na 100 kilometre uzaklıkta bulunan Cody kasabası, vahşi Batı filmlerinde görülen kovboyların geleneklerine uygun yaşadıkları bir yerleşim yeridir. Sekiz bin nüfuslu kasaba her yıl rodeo şovları, Kızıldereli Müzesi ve Buffalo Bill Evi ile yüzlerce turisti ağırlamaktadır.
- 3 Rodeo gösteri biletlerinin satıldığı pek çok internet sitesi mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.concert-ticketexchange.com/Rodeo-Tickets/Houston-Livestock-Show-and-Rodeo-Tickets>, <http://www.ticketzoom.com/houston-rodeo-tickets.aspx>, <https://www.rodeohouston.com/concerts.aspx>, <http://www.houstonrodeonline.com/>

KAYNAKLAR

- Allen, Michael. *Rodeo Cowboys in the North American Imagination*, USA: University of Nevada Press, 1998.
- Barthes, Roland. *Mythologies* (Fransızcadan İngilizceye çeviren Annette Lavers), USA: The Noonday Press - New York, Farrar, Straus & Giroux, 1991.
- Bascom, William R. "Folklorun Dört İşlevi" (Çev. Ferya Çalış), *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar II*, Ankara, Geleneksel Yayıncılık, 2005.
- Campbell, Joseph. *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*, İstanbul: Kocabalı Yayınları, 2010.
- Campbell, Joseph. *Mitolojinin Gücü/Kutsal Kitaplardan Hollywood Filmlerine Mitoloji ve Hikâyeler*, 4. Baskı, İstanbul: MediaCat Kitapları, 2015.
- Clifford P. Westermeier. *Man, Beast, Dust: The*

- Story of Rodeo*, University of Nebraska Press, (2005).
- Cowboys of the Americas: Argentine Gauchos and North American Southern Plains Cowboys*, Museum of Texas Tech University Press, 1999.
- Çobanoğlu, Doç. Dr. Özkul. *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.
- Eliade, Mircea. *Mitlerin Özellikleri*, (Çev.: Sema Rifat), İstanbul: OM Yayınevi, 2001.
- Ethan, Blue. *Doing Time in the Depression: Everyday Life in Texas and California Prisons*, New York and London: New York University Press, pp. 177-178, 2012.
- Foucault Michel. *Özne ve İktidar*, 4. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014.
- Frisby, David. *Modernlik Fragmanları, Simmel, Kracauer ve Benjamin'in Eserlerinde Modernlik Teorileri*, İstanbul: Metis Yayınları, 2012.
- Jung, Carl Gustav. *Dört Arketip*, İstanbul: Metis Yayınları, 2003.
- Lawrence, John Shelton- Jewett, Robertt. *The Myth of the American Superhero*, USA: Michigan, Wm. B. Eerdmans Publishing, 2002.
- Malinowski, Bronislaw. *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev.: Saadet Özkal), İstanbul: Kabaçlı Yayınları, 1992.
- Oğuz, M. Öcal. "Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Basat, *Millî Folklor* 41 (Bahar 1999).
- Oğuz, M. Öcal. *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık / Halk Bilimi Dizisi, 2009.
- Öğüt-Eker, Gülin. "Yazılı Kaynaklarda Türk Ailesi", *Erdem, Türk Halk Kültürü Özel Sayısı-37*, (Ocak 2001): 131-157.
- Öğüt-Eker, Gülin. "Teknolojik Gelişmeler ve Halk Edebiyatı", *Türk Edebiyatı Tarihi C. IV*, Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 615-626, 2006.
- Öğüt-Eker, Gülin. *İnsan Kültür Mizah*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Palacios, Ricardo D. *Tío Cowboy: Juan Salinas, Rodeo Roper and Horseman*, Texas AGM University Press, 2008.
- Parsons, Talcott. *Social System*, London; New York: Routledge sociology classics Routledge, 1991, p. 220-221, 1991.
- Peñaloza, Lisa. Consuming the American West: Animating Cultural Meaning and Memory at a Stock Show and Rodeo, *Journal of Consumer Research*, Vol. 28, No. 3 (December 2001), 369-398.
- Schwartz, Heather E. *War, Cattle, and Cowboys: Texas as a Young State*. Texas As a Young State, CA, 2012.
- Savage, William W. *The Cowboy Hero: His Image in American History & Culture*, USA: The University of Oklahoma Press, 1979.
- Slatta, Richard W. *Cowboy: The Illustrated History*, NY: Penn Publishing Ltd, 2008.
- Stoeltje, Beverly J. "Rodeo: From Custom to Ritual", *Western Folklore*, Western States Folklore Society, Vol. 48, No. 3, (July 1989): 244-255; <http://www.jstor.org/stable/1499741>, Accessed: 05-04-2015 09:00 UTC.
- Stoeltje, Beverly J. "Power and the Ritual Genres: American Rodeo", *Western Folklore*, Western States Folklore Society, Vol. 52, No. 2/4, Theorizing Folklore: Toward New Perspectives on the Politics of Culture, (Apr.-Oct. 1993): 135-156; <http://www.jstor.org/stable/1500083>, Accessed: 05-04-2015 08:59 UTC.
- Weber, Max. *Sosyoloji Yazıları*, (Çev: Taha Parla), İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1993.
- Webster's Third New International Dictionary* (Ed. Philip Babcock GOVE), Germany: Könnemann, Parzeller-Fulda Printing: 1102, pp. 1967, 1993.
- Westermeyer, Clifford P. *Man, Beast, Dust: The Story of Rodeo*, Denver: World Press, 1987.
- Sanal Kaynaklar**
- <http://www.concert-ticketexchange.com/Rodeo-Tickets/Houston-Livestock-Show-and-Rodeo-Tickets>, erişim tarihi 09.04.2015.
- <http://www.depts.ttu.edu/museumttu/Cowboys/English.pdf> 1999: 2, erişim tarihi 08.04.2015.
- <http://www.houstonrodeoonline.com/> erişim tarihi 09.04.2015.
- <https://www.rodeohouston.com/concerts.aspx>, erişim tarihi 14.04.2015.
- <http://www.pbr.com/news/press-releases/2011/10/aves-wins-championship.aspx>, erişim tarihi 20.04.2015.
- <http://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/biography/oakley-cody>, erişim tarihi 08.09.2015.
- <http://www.texancultures.com>, erişim tarihi 06.04.2015.
- <http://www.texasrodeocowboy.com/story.html>, erişim tarihi 09.04.2015.
- <http://www.ticketzoom.com/houston-rodeo-tickets.aspx>, erişim tarihi 09.04.2015.
- http://www.topotexasrodeo.com/Top_O_Texas_Rodeo_Home.php, erişim tarihi 06.04.2015.
- <https://whc.unesco.org/> erişim tarihi 18.05.2015.
- <http://www.vacationsmadeeasy.com/SanAntonioTX/activity/OldWestSummerChuckWagonRideandDinnerShow.cfm>, erişim tarihi 10.04.2015.